

HUQUQIY DAVLATDA KONSTITUTSIYANING O'RNI MAVZUSINI INTERFAOL METODLAR ORQALI O'TISH TEXNOLOGIYASI

Yorboyeva Nigora G'allaorol tumani 24-maktab
Davlat va huquq asoslari fani o'qituvchisi
Sultanova Dilfuza Sh.Rashidov tumani 60-maktab
Davlat va huquq asoslari fani o'qituvchisi

***“Biz erkin bo‘lishimiz uchun qonunlarning quliga aylanishimiz shart.”
(Ya’ni, oliy qonun — Konstitutsiyaga so‘zsiz bo‘ysunishgina chinakam
erkinlikni beradi). Sitseron(Qadimgi Rim huquqshunosi).***

Annotatsiya: Ushbu maqolada huquqiy davlatni barpo etishda O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining o'rni va ahamiyati, uning jamiyat hayotidagi huquqiy asos sifatidagi vazifalari yoritilgan. Shuningdek, Konstitutsiya normalarini o'quvchilarga samarali yetkazish, ularning huquqiy bilimi va huquqiy madaniyatini oshirishda interfaol ta'lim metodlaridan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilingan. Maqolada “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Bahs-munozara”, “BBB” va “Keys-stadi” kabi metodlarning ta'lim jarayonidagi samaradorligi ochib berilgan. Interfaol metodlar orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlash, qonunlarga hurmat bilan munosabatda bo'lish, o'z huquq va majburiyatlarini anglash hamda demokratik qadriyatlarga sodiqlikni shakllantirish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Maqola huquqiy ta'lim samaradorligini oshirish va yosh avlodning huquqiy ongini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: huquqiy davlat, Konstitutsiya, qonun ustuvorligi, interfaol metodlar, huquqiy ong, huquqiy madaniyat, ta'lim samaradorligi, demokratik qadriyatlar, fuqarolik mas'uliyati.

Abstract: This article examines the role and significance of the Constitution of the Republic of Uzbekistan in establishing a rule-of-law state and highlights its functions as a legal foundation in society. It also analyzes the opportunities for using interactive teaching methods to effectively teach constitutional principles to students and improve their legal knowledge and legal culture. The article explores the effectiveness of such methods as brainstorming, clustering, discussion and debate, KWL (Know, Want to Know, Learned), and case study in the educational process. Particular attention is paid to developing students' independent thinking, respect for

the law, awareness of their rights and responsibilities, and commitment to democratic values through interactive teaching methods. The article contributes to improving the effectiveness of legal education and developing the legal awareness of the younger generation.

Keywords: rule-of-law state, Constitution, supremacy of law, interactive teaching methods, legal awareness, legal culture, educational effectiveness, democratic values, civic responsibility.

Аннотация: В данной статье рассматриваются роль и значение Конституции Республики Узбекистан в построении правового государства, а также её функции в качестве правовой основы общественной жизни. Анализируются возможности использования интерактивных методов обучения для эффективного изучения конституционных норм, повышения правовых знаний и формирования правовой культуры учащихся. В статье раскрывается эффективность таких методов, как «Мозговой штурм», «Кластер», дискуссия и дебаты, «ЗХУ» (знаю, хочу узнать, узнал), а также метод анализа конкретных ситуаций (кейс-стади). Особое внимание уделяется формированию у учащихся самостоятельного мышления, уважительного отношения к закону, осознания своих прав и обязанностей, а также приверженности демократическим ценностям посредством интерактивных методов обучения. Статья направлена на повышение эффективности правового образования и развитие правового сознания молодого поколения.

Ключевые слова: правовое государство, Конституция, верховенство закона, интерактивные методы обучения, правовое сознание, правовая культура, эффективность образования, демократические ценности, гражданская ответственность.

Bugungi globallashuv va demokratik islohotlar sharoitida huquqiy davlatni barpo etish, jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlash hamda fuqarolarning huquqiy ongi va madaniyatini yuksaltirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Huquqiy davlatning asosiy belgilaridan biri davlat hokimiyatining Konstitutsiya va qonunlar asosida tashkil etilishi, inson huquq va erkinliklarining kafolatlanishi, davlat organlari faoliyatining huquqiy me'yorlar bilan cheklanishi hamda barcha fuqarolarning qonun oldida tengligining ta'minlanishidir. Ushbu tamoyillarni hayotga tatbiq etishda Konstitutsiya alohida o'rin tutadi.

Konstitutsiya davlatning asosiy qonuni sifatida jamiyat va davlat hayotining muhim yo‘nalishlarini tartibga soladi. Unda davlat tuzilishi, hokimiyat organlarining vakolatlari, fuqarolarning asosiy huquq va erkinliklari, burchlari hamda davlat va shaxs o‘rtasidagi munosabatlarning konstitutsiyaviy asoslari mustahkamlanadi. Shu jihatdan Konstitutsiya nafaqat huquqiy hujjat, balki jamiyat taraqqiyoti, ijtimoiy barqarorlik va demokratik boshqaruvning muhim huquqiy poydevori hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasida ham Konstitutsiya davlat va jamiyat hayotining asosiy huquqiy mezon sifatida namoyon bo‘ladi. 2023-yil 30-aprelda o‘tkazilgan referendum asosida yangi tahrirda qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi inson huquq va erkinliklarini

ta’minlash, ijtimoiy davlat tamoyillarini mustahkamlash, qonun ustuvorligini qaror toptirish va davlat boshqaruvini takomillashtirishga qaratilgan konstitutsiyaviy qoidalarni o‘z ichiga oladi.

Konstitutsiya davlatning asosiy qonuni bo‘lib, mamlakatning siyosiy, huquqiy va ijtimoiy taraqqiyoti uchun mustahkam asos yaratadi. U davlat hokimiyatini tashkil etish, davlat organlarining vakolatlarini belgilash, inson huquq va erkinliklarini kafolatlash hamda jamiyat va davlat o‘rtasidagi munosabatlarni tartibga solishda muhim ahamiyatga ega.

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 15-moddasiga muvofiq,¹O‘zbekiston Respublikasida Konstitutsiya va qonunlarning ustunligi so‘zsiz tan olinadi. Konstitutsiya mamlakatning butun hududida oliy yuridik kuchga ega bo‘lib, to‘g‘ridan-to‘g‘ri amal qiladi va yagona huquqiy makonning asosini tashkil etadi.

Ushbu konstitutsiyaviy qoida huquqiy davlatning eng muhim belgilaridan biri bo‘lgan qonun ustuvorligining huquqiy asosini belgilaydi. Konstitutsiyaning oliy yuridik kuchga egaligi boshqa normativ-huquqiy hujjatlar uning qoidalariga zid bo‘lmasligi lozimligini anglatadi. Demak, davlat organlari o‘z faoliyatini amalga oshirishda Konstitutsiya talablariga rioya qilishi shart.

Zamonaviy ta’lim jarayonida o‘quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va olingan bilimlarni amaliyotda qo‘llashga o‘rgatish muhim pedagogik talab hisoblanadi. An’anaviy ta’limda o‘qituvchi ko‘pincha asosiy axborot manbai vazifasini bajarsa, interfaol ta’limda o‘quvchilar

¹ O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (2023-yil 30-aprel umumxalq referendumida qabul qilingan).

bilimlarni o‘zaro muloqot, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va mustaqil izlanish orqali o‘zlashtiradilar.

Interfaol ta’lim metodlari — o‘qituvchi va o‘quvchilar, shuningdek, o‘quvchilarning o‘zaro faol hamkorligini ta’minlaydigan, ularni fikrlash, munozara qilish, muammoni tahlil etish va xulosa chiqarishga undaydigan pedagogik usullar majmuasidir.

“Huquqiy davlatda Konstitutsiyaning o‘rni” mavzusini interfaol metodlar asosida o‘qitishning ahamiyati shundaki, ushbu mavzu faqat nazariy ma’lumotlarni yod olishni emas, balki huquqiy normalarning mazmunini tushunish va ularni hayotiy vaziyatlarga tatbiq etishni talab qiladi.

Masalan, o‘quvchi qonun ustuvorligi tushunchasini ta’riflab berishi mumkin. Biroq mazkur tamoyil buzilgan vaziyatni tahlil qilish, qaysi huquqlar buzilganini aniqlash va muammoni qonuniy yo‘l bilan hal etish usullarini taklif qilish ancha murakkab fikrlash faoliyatini talab etadi.

Mazkur mavzuni o‘qitishda turli interfaol metodlardan foydalanish mumkin. Har bir metodning o‘ziga xos vazifasi mavjud bo‘lib, ularning maqsadga muvofiq uyg‘unlashtirilishi darsning samaradorligini oshiradi.

Aqliy hujum” metodi

“Aqliy hujum” metodi o‘quvchilarning dastlabki bilimlarini aniqlash, mavzuga qiziqishini oshirish va yangi tushunchalarni o‘zlashtirishga tayyorlash uchun qo‘llaniladi.

Metodning maqsadi: huquqiy davlat va Konstitutsiya haqidagi mavjud tasavvurlarni aniqlash, o‘quvchilarni erkin fikrlashga undash.

Klaster” metodi

Klaster metodi muayyan tushuncha bilan bog‘liq fikrlarni tizimlashtirish, tushunchalar o‘rtasidagi aloqalarni aniqlash va mavzuni yaxlit tasavvur qilishga yordam beradi.

Metodning maqsadi: Konstitutsiyaning huquqiy davlatdagi vazifalarini tizimli ravishda tushuntirish.

Dars davomida doskaning markaziga “Konstitutsiya” tushunchasi yoziladi. Uning atrofida quyidagi yo‘nalishlar ko‘rsatiladi:

qonun ustuvorligi, inson huquqlari, davlat hokimiyatining tashkil etilishi, hokimiyatlar bo‘linishi, fuqarolarning burchlari, sud himoyasi, davlat va fuqaro mas’uliyati, demokratik qadriyatlar.

O‘quvchilar kichik guruhlarda har bir yo‘nalishning mazmunini izohlaydilar va ularning Konstitutsiya bilan bog‘liqligini tushuntiradilar.

Masalan, “Inson huquqlari” yo‘nalishi doirasida o‘quvchilar insonning asosiy huquqlarini sanab, ularni himoya qilishda Konstitutsiyaning o‘rnini izohlaydilar.

Kutiladigan natija: o‘quvchilarda konstitutsiyaviy tushunchalarni tizimli anglash, axborotni tasniflash va mantiqiy bog‘lanishlarni aniqlash ko‘nikmalari rivojlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (yangi tahrir, 2023). lex.uz.
2. Muhamedov O‘. “Huquqiy davlat poydevori – Konstitutsiya ustuvorligi” // Huquq va burch jurnali. – 2023. – №12. – B. 14–18.
3. Turg‘unboyev T. “Konstitutsiyaviylik va huquqiy davlat tushunchalarining o‘zaro mutanosibligi” // Davlat va huquq ilmiy jurnali. – 2024. – №2. – B. 45–51.